

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Науково-навчальний центр прикладної інформатики

ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

ІННОВАЦІЙНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної конференції

*22–23 лютого 2019 р.
м. Київ*

Київ
Інститут інноваційної освіти
2019

УДК 001(063):378.4 (Укр)
ББК 72я43
І66

До збірника увійшли матеріали наукових робіт (тези доповідей, статті), надані згідно з вимогами, що були заявлені на конференцію.

*Роботи друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу.
Автори беруть на себе всю відповідальність за зміст поданих матеріалів.
Претензії до організаторів заходу не приймаються.
При передруку матеріалів посилання обов'язкове.*

Відповідає п. 12 Порядку присудження наукових ступенів Затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

І66 **Інноваційні наукові дослідження: теорія, методологія, практика** : Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22–23 лютого 2019 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. – Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2019. – 172 с.

Матеріали конференції рекомендуються освітянам, науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, аспірантам, докторантам, студентам вищих навчальних закладів тощо.

Відповідальний редактор: *С.К. Бурма*
Коректор: *П.А. Нємкова*

Матеріали видано в авторській редакції.

УДК 001(063):378.4 (Укр)

© Усі права авторів застережені, 2019
© Інститут інноваційної освіти, 2019
© Друк ФОП Москвін А.А., 2019

Підписано до друку 28.02.2019. Формат 60x84/16.

Віддруковано з готового оригінал-макету.

Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Literaturnaya. Ум. друк. арк. 10,00.

Зам. № 2802-1. Тираж 100 прим. Ціна договірна. Виходить змішаними мовами: укр., англ., пол.

Виготівник. ФОП Москвін А.А. Поліграфічний центр «Сору Art».

69095, Запоріжжя, пр. Леніна, 109. Тел.: +38-094-133-87-81.

Інститут інноваційної освіти: e-mail: novaosvita@gmail.com; сайт: www.novaosvita.com

Видання здійснене за експертної підтримки

Науково-навчального центру прикладної інформатики НАН України
03680, Київ-187, просп. Академіка Глушкова, 40.

Т.О. Разуменко,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ВИХОВАННЯ ПОЧУТТЯ ЗАХИЩЕНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В КОЛЕКТИВІ

Педагогічний феномен Антона Макаренка до цього часу привертає увагу і науковців, і педагогів-практиків усього світу. Унікальним досягненням визначного педагога стала його методика формування почуття захищеності особистості в колективі.

Свої міркування і висновки з практичного досвіду педагог висвітлює у теоретико-методичних працях «Методика організації виховного процесу», «Досвід методики роботи дитячої трудової колонії», «Операційний план педагогічної роботи трудової комуні імені Ф. Дзержинського», всесвітньо відомих художніх і педагогічних творах, статтях, листуванні з М. Горьким.

Ретельне прочитання творів А. Макаренка свідчить про те, що його педагогічна концепція цілісна, однак надзвичайно персоналізована. До цього часу нікому не вдалося так організувати виховання неповнолітніх правопорушників, щоб 100% не було рецидиву в поведінці. Отже, можемо припустити, що успіх його як педагога спирався на особистісні якості, натхненні, талантові дипломата і щирості у спілкуванні. Як відомо, педагогічна концепція виховання особистості в колективі за А. Макаренком спирається на три принципові категорії: керована демократія, щирий гуманізм і оптимізм. У листуванні з М. Горьким А. Макаренко розкрив власне бачення категорії гуманізму в педагогічному значенні: якомога більше довіри і поваги до особистості, і якомога більше вимогливості до неї [1]. У цьому ключі варто згадати з досвіду організації педагогічної роботи у колонії імені М. Горького той приклад, що заохоченням для кращих вихованців А. Макаренко використовував доручення, які важко виконати, або такі справи, які іншим колоністам було вкрай важко чи неприємно виконувати. Наприклад, в якості заохочення кращим колоністам пропонувалося поступитися комфортним місцем у спальні, позачергове прибирання місць загального використання напередодні свята тощо. Такий підхід давав змогу А. Макаренкові привернути увагу передусім не на кінцевий результат – успіх і визнання, а дати можливість кращим вихованцям продемонструвати силу духу, твердість характеру і системність переконань, які допомогли цим вихованцям стати кращими. Бути кращим, за А. Макаренком, означало бути відповідальним, терплячим і послідовним, яка б важка місія не чекала на тебе.

В умовах сьогодення, коли педагогіка дитиноцентризму набула всезагального визнання і поширення, сучасному педагогу не вистачає в арсеналі методичних прийомів саме такого прийому: випробування особистості довірою у важкій справі.

У розповіді «Про людські почуття» А. Макаренко писав: «Зі своїми вихованцями я можу говорити ласкаво і ніжно, але можу і підвищити голос, твердо сказати: «Кинь!» Без цього немає виховання» [1]. Варто наголосити на

тому, що педагог аж ніяк не закликав кричати на вихованців і голосом вганяти їх у страх. Ні! А. Макаренко у цьому контексті привернув увагу до педагогічного натхнення, педагогічної захопленості вихователя. Педагог був переконаний у тому, що гарному вихователеві неодмінно потрібно вміти показувати пристрась, захопленість, жагу до своєї справи.

Цікаво, наприклад, А. Макаренко давав такі поради педагогам: «Якщо я не вмію хвилюватися, то я повинен цього навчитися! ...Коли вихованець скоїть негідний вчинок, вихователь як представник суспільства зобов'язаний показати незадоволення, обурення, печаль [там само].

На наш погляд, сучасна педагогічна дійсність грішить невтішними наслідками: діти часто не вміють правильно сприймати і переживати негативну оцінку, осуд, невдоволення, печаль, інші неопозитивні емоції, реакції й оцінки з боку інших. Особливо гостро переживають негативні реакції на свою поведінку діти у віці 5-12 років, коли соціальна поведінка в стані активного формування певної моделі. Вкрай доцільним вважаємо наголосити на необхідності керованої і педагогічно ціннісної взаємодії вихователя і вихованців у цьому напрямку. Адже в гонитві за позитивними оцінками, так званими «лайками», сучасні діти часто отримують нещире спілкування, формально позитивну оцінку, яка не виховує, а тільки пригнічує особистісне.

Розробляючи ідею оптимізму, А. Макаренко рекомендував виходити з твердої віри в краще в особистості вихованця, очікувати прояв цього кращого, спиратися в доборі виховних засобів на краще в особистості. Педагог радив: якщо вихованець помилився, варто засуджувати його вчинок, але не його персону. Тоді віра педагога в дитину стає потужним виховним засобом.

У праці «Розмова про виховання» А. Макаренко зауважував, що не можна відокремити особистість від суспільства, колективу і часу, в яких вона живе. У цьому симбіозі педагогові варто шукати і розуміти те персональне начало, яке виражає особистість вихованця [1]. Слушне зауваження А. Макаренка про те, що позитивним для виховного процесу є єдність інтересів і цінностей власне особистості дитини і середовища, в якому вона перебуває. Якщо ж цінності розрізняються, або ж дитині доводиться пристосовуватися чи приховувати свої емоції, почуття, бажання, інтереси, результати виховання стають непрогнозованими. А в сучасному світі така ситуація часто стає базою для подальшого маніпулювання інтересами дитини.

Як висновок нашого короткого екскурсу в творчість визначного педагога А. Макаренка зазначимо, сила його рекомендацій і педагогічних знахідок перевірена життям конкретних людей. Його вихованці стали успішними людьми — педагогами, інженерами, військовими, акторами, письменниками, — їхні досягнення визнані суспільством і державою у непростий політичний час. Саме це є свідченням сталого почуття захищеності і віри.

Література

1. Твори А.С. Макаренка [Електронний ресурс]. — Режим відкритого доступу : <http://www.makarenko.edu.ru/biblio.htm>